

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ВИВЧЕННІ
КУРСУ «ПОЛІТОЛОГІЯ» У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Постановка проблеми. Вимоги сучасного глобалізованого світу вимагають якісної підготовки фахівця в усіх галузях, що є можливим за умов забезпечення якісної професійної освіти у вищих навчальних закладах. Однією із передумов досягнення цієї мети є впровадження новітніх форм організації навчального процесу, зокрема застосування інформаційних технологій [1, с. 2].

Використовуючи сучасні інформаційні технології, викладач має можливість інтенсифікувати навчальний процес, зробити його більш наочним і динамічним. Упровадження сучасних досягнень з мультимедійних технологій у вищу освіту дозволяють полегшити працю викладача, підвищити мотивацію студентів до навчання, оптимізувати ефективність і якість педагогічного процесу.

Аналіз попередніх досліджень. Накопичення досвіду використання інформаційних технологій з різних дисциплін вищої школи є важливою складовою інформатизації освітнього процесу. Це відносно новий напрямок у професійній педагогіці, який нині активно вивчається та досліджується в роботах Р. Гуревича, С. Дендебер, М. Кадемії, В. Кондратюка, Г. Мальченко, О. Окопелової, О. Пометун, О. Смолянинової та ін.

Метою даної статті є аналіз організаційно-педагогічних умов використання мультимедійних навчальних презентацій під час вивчення курсу «Політологія» на заняттях зі студентами вищої школи.

Виклад основного матеріалу. Мультимедійні засоби навчання (мультимедійні презентації) є однією із форм наочного забезпечення навчального процесу з використанням сучасних і інформаційних технологій. Визначимо базові поняття мультимедійних засобів навчання.

Презентація – це метод навчально-пізнавальної діяльності, який може підвищити якість навчання, оскільки викладач має можливість не лише представити змістовний матеріал, що вивчається з даної теми, а й сформулювати у студентів певну логіку мислення.

Мультимедійні презентації являють собою інформацію в різних наочних формах і тим самим роблять освітній процес більш ефективним. З одного боку, забезпечується економія навчального часу, необхідного для вивчення конкретного матеріалу, а з іншого, набуті знання зберігаються в емоційній пам'яті студентів значно довше. Крім того, структурна організація мультимедійної презентації розвиває системне, аналітичне мислення суб'єктів освіти [2, с.28-29].

Мультимедійні презентації можна розглядати як дидактичний засіб навчання, а мультимедійний проектор або інтерактивну дошку – технічні засоби, що дозволяють їх реалізувати.

Використання мультимедійної презентації під час вивчення курсу «Політологія» у ВНЗ сприяє реалізації таких завдань процесу навчання:

- комунікативні: розвивати вміння інформативно спілкуватися, вчити творчому застосуванню набутих знань у нових ситуаціях, учитись конспектувати, висловлювати свою думку, давати оцінку суспільно-політичним фактам, подіям і процесам;
- навчальні: розширювати і систематизувати знання студентів, забезпечувати міжпредметні зв'язки, стимулювати пізнавальні інтереси майбутніх учителів;
- виховні: виховувати спроможність до самостійної роботи та роботи в групах з урахуванням інтересів і можливостей співучасників освітнього процесу;
- розвивальні: розвивати пам'ять, логіку, мислення, формувати об'єктивність самооцінки студентів вищих навчальних закладів.

Крім того, використання мультимедійних презентацій сприяє: ефективному управлінню увагою студентів; підвищує мотивацію студентів за рахунок збереження потреби в здобутті нових знань; дозволяє подолати пасивний спосіб передачі студентам готових знань; підтримує інтерес студентів до навчання, оволодіння фундаментальними й прикладними знаннями.

Мультимедійні презентації широко використовуються під час проведення масових форм організації освітнього процесу, зокрема лекційних, семінарських занять, групових консультацій. Тривалий час на заваді використанню презентацій у навчальному процесі ВНЗ була відсутність належної матеріально-технічної бази (проекторів, мультимедійних дошок та ін.). Досвід останніх років свідчить, що матеріально-технічна база вищих навчальних закладів значно покращилась, тому мультимедійні презентації можуть упроваджуватися у навчальний процес не лише з профільних дисциплін, але й з гуманітарних та загальноосвітніх [3, с. 76].

Проаналізуємо переваги і недоліки використання мультимедійних презентацій у процесі вивчення курсу «Політологія» студентами вищих навчальних закладів.

Серед переваг, слід відзначити наступні: використання мультимедійних презентацій може забезпечити наочність, яка сприяє комплексному сприйняттю і кращому запам'ятовуванню матеріалу студентами. Справді, мультимедійні презентації полегшують демонстрацію узагальнюючих схем, таблиць, діаграм, статистичних даних. Окрім того, використовуючи анімацію та вставки відео-фрагментів, можливо демонструвати динамічні процеси. Усе разом забезпечує «афективність» сприйняття інформації - висловлюваний матеріал підкріплюється зоровими образами і сприймається на рівні відчуттів. Так, інформація засвоюється студентами підсвідомо на рівні інтуїції. Прикладом можуть слугувати наступні слайди:

Рис. 1.

Міцна, розвинена та демократична держава – дружній народ

Рис. 2

Наступною перевагою мультимедійних презентацій є швидкість і зручність відтворення матеріалу, який викладач вважає за необхідне представити на занятті. Суттєвою перевагою є й те, що презентації дають можливість дотримуватися структури семінарського заняття: за допомогою заголовків на кожному слайді забезпечується можливість стежити за перебігом викладу матеріалу. Також викладач має змогу включити у мультимедійну презентацію ключові слова та нові терміни. Це полегшить їхнє усвідомлення і засвоєння студентами [4, с. 307-308].

Звичайно, практично всі зазначені переваги можна забезпечити й без презентації – лише за допомогою звичайної дошки. Однак, дидактична інформація суспільно-політичного змісту все одно не буде настільки наочною, на зображення змістовних блоків

теми піде значно більше часу. Узагальнюючи, можна виділити такі переваги мультимедійних презентацій – наочність, зручність і швидкість.

Розглянемо проблемні організаційні аспекти використання презентацій. По-перше, це наявність кількох паралельних потоків інформації (зоровий та/або звуковий ряд окремо). По-друге, швидкий темп зміни слайдів. По-третє, неможливість дібрати шрифт, адаптований для всіх студентів [5, с. 76]. Враховуючи вказані проблемні аспекти, визначимо фактори, які важливо врахувати під час використання презентацій у процесі вивчення курсу «Політологія»:

1. Важливо дібрати правильне поєднання кольорів для фону та шрифту. Вони мають контрастувати, наприклад, фон – світлий, а шрифт – темний, або навпаки. Перший варіант кращий, тому що текст читається краще. Чорний текст – білий фон не завжди можна назвати вдалим поєднанням для презентацій, так як при цьому в очах часто починає рябіти (особливо якщо шрифт дрібний), а, крім того, іноді не досягається той візуальний ефект, який необхідний для афективного сприйняття матеріалу. Використання фотографій як фон також не завжди вдале через труднощі з підбором шрифту. У цьому випадку треба або використовувати більш-менш однотонні, іноді трохи розмиті фотографії, або мати у своєму розпорядженні текст не на самій фотографії, а на кольоровій основі. Іноді доцільне використання «тематичного» фону: поєднання кольорів, що несуть смислове навантаження і т.п.

2. Слайдів не має бути багато, інакше вони будуть дуже швидко змінюватися, і часу для запису у слухачів не залишиться.

3. Слайди не треба перевантажувати ні текстом, ні зображеннями. Краще уникати дослівного «передруку» тексту лекції на слайди. Не слід розташовувати на одному слайді більше 2 – 3 фрагментів – це призведе до розсіювання уваги студентів. Приклад створення презентації з теми «Демократія»:

Рис. 3.

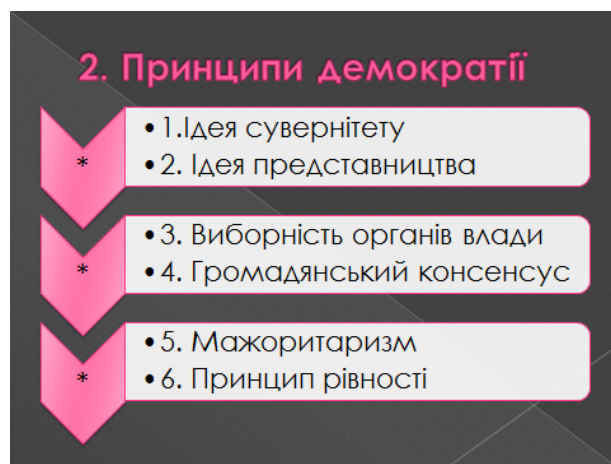

Рис. 4.

Не варто додавати до презентації великі таблиці - вони ускладнюють сприйняття. Якщо все ж таки таблицю показати необхідно, то краще залишити якомога менше рядків і стовпців, подати лише найнеобхідніші дані. При тій легкості, з якою презентації дозволяють показувати ілюстративний матеріал, звичайно ж, хочеться продемонструвати якомога більше слайдів. Однак не варто зловживати цим. Швидше за все, не всі слайди презентації будуть призначені для запам'ятовування. Тоді варто використовувати різне оформлення (шрифти, кольори, спеціальні значки, підписи) слайдів тільки для перегляду і слайдів для запам'ятовування. Це полегшить сприйняття матеріалу, тому що слухачам часто важко зрозуміти, що треба робити в даний момент: чи варто слухати лектора чи перемальовувати зображення зі слайда.

4. Слайди мають бути синхронізовані з текстом лекції. Презентація має доповнювати, ілюструвати те, про що йдеться на занятті. При цьому вона не має бути головною частиною лекції, і не повністю дублювати повністю матеріал заняття. Ідеальним варіантом є таке поєднання тексту лекції та презентації, коли слухач, упустивши якусь зорову інформацію, міг би заповнити її з того, що говорить лектор, і навпаки – побачити на продемонстрованих слайдах те, що він прослухав. Наприклад, вивчення теми «Держава»:

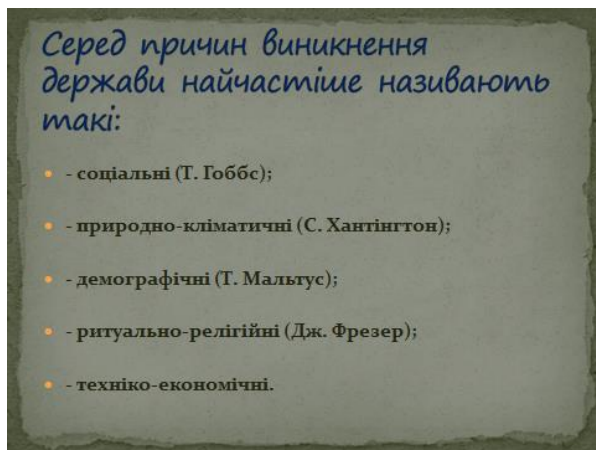

Рис. 5.

Рис. 6.

5. Посилити ефект від використання мультимедійних презентацій можна роздаючи роздруківки складних малюнків, таблиць, схем, особливо тих, які подаються лише як додатковий ілюстративний матеріал, а не для запам'ятовування. Використання таких роздруківок може значно прискорити хід лекції, заощадивши час для запису більш важливих речей. У разі, якщо малюнок або схема дійсно важливі для розуміння суті заняття, варто показувати їх не в остаточному варіанті, а виводити поступово (як при малюванні на дошці). Це дозволить пояснити, як замалювати схему або малюнок і сприятиме кращому запам'ятовуванню, розвитку логіки студентів. Як приклад наведемо слайди, які застосовуються під час вивчення теми «Держава. Форми державного устрою»:

Ознаки та функції держави

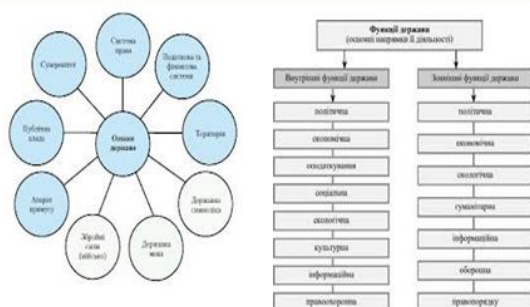

Рис. 7.

Форма держави та державний устрій

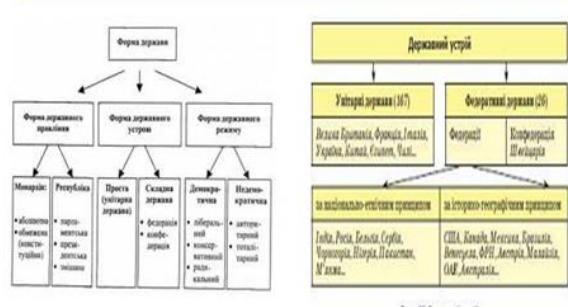

Рис. 8.

В основу розробки мультимедійної презентації покладено багатофункціональність, тобто можливість використання на різних видах занять або його етапах. По-перше, як

наочний матеріал під час вивчення нової теми. По-друге, як повторювально-узагальнювальний матеріал у процесі підготовки до самостійної або контрольної роботи. По-третє, як матеріал для самостійного вибіркового повторення студентами вивченого матеріалу. В якості прикладу наведемо слайди, які можуть бути використані студентами під час повторення теми «Політична влада»:

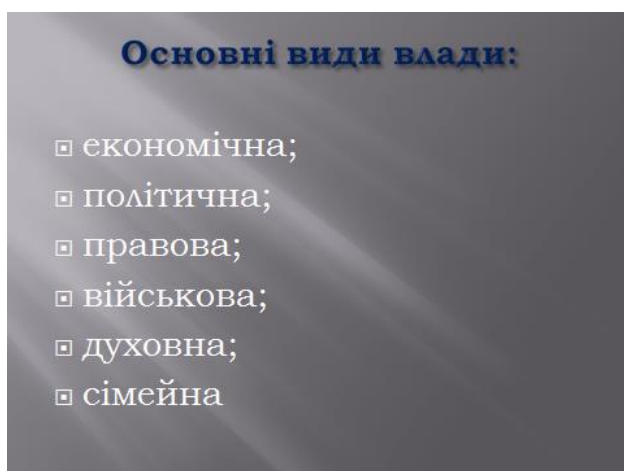

Рис. 9.

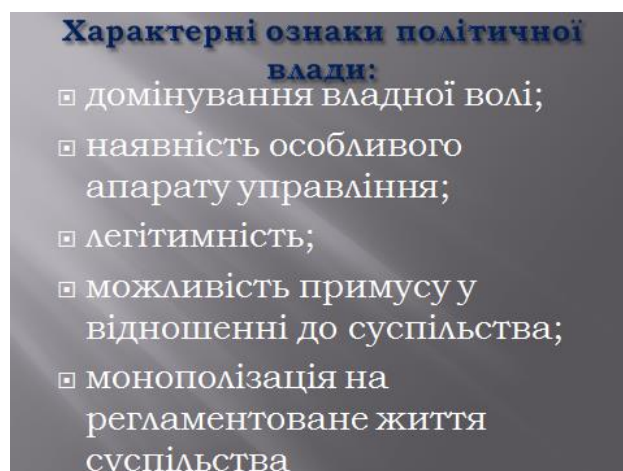

Рис. 10.

Презентацію можна використовувати при усному опитуванні студентів на початку або в кінці заняття. Викладач визначає обсяг матеріалу (кількість слайдів), які необхідно використовувати на даному занятті. Важливим аспектом мультимедійної презентації є можливість її редагування. Викладач, відповідно до завдань, може додати або видалити які-небудь об'єкти або слайди, створити й доповнити новими, може використовувати ідею для самостійного створення презентації в разі потреби.

Мультимедійні презентації мають наочну виразність, є прекрасним дидактичним та мотиваційним засобом, що сприяє кращому засвоєнню студентами навчального матеріалу. За допомогою мультимедійної презентації студентам наочно демонструється логічна послідовність викладу навчального матеріалу, ключові поняття політології та їх взаємозв'язки.

Водночас зауважимо, що мультимедійна презентація не є електронною версією підручника для самостійного читання або навчальною програмою. Презентація не містить достатньої кількості фактичного матеріалу, а тому потребує пояснення або коментарів викладача. Тому використання мультимедійної презентації студентами самостійно передбачає дотримання низки умов. По-перше, відповідність складності теми можливостям студентів. По-друге, необхідна забезпечена належним чином мотивація студентів перед роботою з презентацією, щоб вони розуміли, для чого це потрібно. Викладачем мають бути чітко поставлені питання, відповіді на які студенти в процесі перегляду презентації мають знайти. Після такого перегляду, важливо отримати відповіді студентів на поставлені питання, перевірити ступінь розуміння матеріалу презентації і за необхідності повернутися до окремих слайдів, зміст яких прокоментувати або пояснити. Така форма як самостійна робота з презентацією в індивідуальному режимі найбільш вдала у процесі повторення матеріалу, коли необхідно актуалізувати наявні за темою знання. Під час повторення й закріплення можна запропонувати студентам самим прокоментувати той чи інший слайд, розкрити суть продемонстрованого поняття, пояснити взаємозв'язок та зміст суспільно-політичних об'єктів, представлених на слайдах мультимедійної презентації.

Висновки. Таким чином, використання презентації у процесі вивчення курсу «Політологія» є доцільним за умов попередження організаційних помилок. Це забезпечує

інноваційність, сучасність, зацікавлює студентів, створює умови для глибокого осмисленого закріплення навчального матеріалу суспільно-політичного змісту. При їх систематичному використанні зростає (збільшується) продуктивність навчання. Використання мультимедійних презентацій збагачує заняття, робить його цікавим і ефективнішим. Такий супровід дозволяє студентам сприймати інформацію не тільки на слух, а й візуально. Отже, розуміння досягається не лише за допомогою усного слова, але й зорового образу, певних звукових ефектів. Таке використання одночасно декількох каналів сприйняття інформації підсилює навчальний ефект. Окрім того, разом із забезпеченням наочності презентація допомагає впорядкувати знання студентів.

Література:

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 року // Постанова Кабінету міністрів від 11 вересня 2012 р. – 37 с. <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.
2. Гуревич Р.С. Напрями дослідження розвитку інформатизації сучасної освіти / Р.С. Гуревич // Наукові записки. Сер. Педагогіка і психологія : зб. наук. ст. / редкол.: В.І. Шахов, М.І. Сметанський, Г.С. Тарасенко. – Вінниця : Планер, 2010. – Вип. 32. – С. 27-32.
3. Кадемія М.Ю., Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : навч. посіб / М.Ю. Кадемія, І.Ю. Шахіна. – Вінниця, 2011. – 220 с.
4. Коношевський Л.Л., Кондратюк В.Д., Рибак С.М. Психолого-педагогічні проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. – Вип. 12 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2006. – С. 305-315.
5. Смолянинова О.Г. Мультимедиа в образовании (теоретические основы и методика использования) / О.Г.Смолянинова. – Красноярск: КрГУ. – 2003. – 140 с.

У статті автор аналізує організаційно-педагогічні умови використання мультимедійних навчальних презентацій під час вивчення курсу «Політологія» студентами вищих навчальних закладів.

Ключові слова: студенти вищої школи, процес навчання, суспільно-політичні дисципліни, мультимедійні засоби, інформаційні технології, мультимедія-презентації, результативність освіти.

В статье автор анализирует организационно-педагогические условия использования мультимедийных учебных презентаций во время изучения курса «Политология» студентами высших учебных заведений.

Ключевые слова: студенты высшей школы, процесс учебы, общественно-политические дисциплины, мультимедийные средства, информационные технологии, мультимедиа-презентации, результативность образования.

In the article an author analyses pedagogical terms of the use of multimedia educational presentations during the study of course political «Science» by the students of higher educational establishments.

Keywords: students of higher school, process of studies, social and political disciplines, multimedia facilities, information technologies, mul'timediya-presentations, effectiveness of education.